

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİS BAŞKANLIĞINA

Aşağıdaki sorularımın Başbakan Sayın Binali Yıldırım tarafından yazılı olarak yanıtlanması için;

Bilgilerinizi ve gereğini arz ederim. 24.05.2016

Prof. Dr. Mehmet BEKAROĞLU
İstanbul Milletvekili

Türkiye genelinde çoğu kanal tipi olmak üzere 2000 civarında HES projesi olduğu sanılmaktadır. Bunların yaklaşık 700 tanesi Karadeniz Bölgesindedir. HES'lerin yapıldığı bölgelerde oturan halk ve çevreye duyarlı vatandaşlar, bu projelere iki temel gerekçe ile karşı çıkmaktadır. Bu gerekçelerden biri, özellikle kanal tipi HES'lerin doğal yapıyı ve ekolojik dengeleri bozduğu, insanların (ve diğer canlıların) yaşam alanlarını ortadan kaldırdığı iddiasıdır. İkinci gerekçe de, bu projelerle sadece HES'lerin kurulmadığı, dere sularının kullanım hakkının da çok uzun sürelerle özel firma ve kişilere devredildiği iddiasıdır.

Dereler bulundukları yerlere sadece yaşam, güzellik ve kimlik veren değerler değildir. Dereler aynı zamanda su değirmeni, balık çiftliği, ev tipi küçük santral, kurak zamanlarda sulama suyu olarak kullanılarak insanlar için geçimin de kaynağıdır. İnsanlar, derelerini artık bu şekilde kullanamayacakları, imtiyaz elde edenlerin suları paketleyip satacakları endişesi taşımaktadırlar.

Aynı şekilde insanlar HES projelerinin geçimleri konusunda bel bağladıkları turizmi de baltalayacağını düşünmektedirler. Bu çerçeveden atılan taşın ürkütülen kurbağaya değmeyeceği, Türkiye'nin enerji ihtiyacının çok küçük bir kısmının karşılanması için insanların yaşam alanlarının ellerinden alınması, güzelliklerin yok edilmesinin doğru olmayacağı ifade edilmektedir.

Bütün bu iddia ve endişelerin açıklığa kavuşması için aşağıdaki soruların cevaplandırılması hayati önem arz etmektedir.

1. Ülke genelinde kaç adet HES projesi mevcuttur? Bunların kaç rezervli (baraj tipi) santral, kaç kanal tipi santral şeklindedir?
2. Türkiye genelinde kaç HES projesi tamamlanıp üretime başlanmıştır? Bu HES'lerde üretilen elektrik enerjisi miktarı ne kadardır? Bu miktarda kanal tipi HES'lerin payı nedir?

3. HES projelerinin tamamı ne zaman bitirilip üretime başlayacaktır? Tüm projeler bitirilip üretime başladığında Türkiye'nin enerji ihtiyacının ne kadarının HES'lerden karşılanacağı öngörülmektedir? Bu miktarda kanal tipi HES'lerin payı nedir?

4. Karadeniz bölgesindeki derelerin üzerinde kurulan Kanal tipi HES'lerin tamamı bitirildiğinde ne kadar elektrik enerjisinin üretileceği öngörülmektedir? Bu miktar Türkiye'nin enerjisinde ihtiyacın yüzde kaçına denk gelecektir?

5. HES'lerde üretilen/üretilecek elektrik enerjisi kim tarafından satın alınacak, birim fiyatları şimdiden belli midir, kaç liradır? Üretilen enerjinin satın alınması konusunda devlet bir garanti vermiş midir, vermişse bu garantinin mahiyeti nedir ve kaç yıl sürecek?

6. Şu anda bitirilip üretime başlanan HES'lerde ne kadar insan istihdam edilmektedir? Tüm HES projeleri bitirilip üretime alındığında bu santrallerde toplan ne kadar insanın çalışacağı öngörülmektedir?

7. Başta Karadeniz dereleri olmak üzere HES projesi yapılan derelerden su numuneleri alınıp tahliller yapılmaktadır. Enerji üretimi açısından suyun akış hızının, debisinin, akarsu rejiminin ölçülmesi anlaşılır bir şey ama suyun pH'sı, taşıdığı alüvyon, mineraller, renk, koku, tat, mikro organizmalar gibi özelliklerinin araştırılması bu suyun başka amaçlarla kullanılmasının planladığını göstermektedir. Nitekim HES projeleri ile birlikte suyun kullanım hakkının da özel firma ve kişilere devredildiği iddiaları mevcuttur. Bu iddialar doğru mudur; HES projeleri ile birlikte suyun kullanma hakkı da devredilmiş midir; imtiyaz alan firma ve kişiler ileride bu suları paketleyip pazarlayabilecekler midir?

8. HES projeleri ile birlikte suyun kullanma hakkı da devredilmişse devlet suyun kullanma hakkı karşılığında ne kadar gelir elde edecektir; bu gelir devletin kasasına ne zaman girecek? Bu güne kadar bu çerçeveden elde edilen bir gelir var mı, bu gelir ne kadardır? 2016 yılı bütçe gelirleri arasında bu kalemlle elde edilen bir gelir var mı?

9. HES'lerle ilgili bilirkişi ve uzman görüşleri, Çevresel Etki Değerlendirme (ÇED) raporları ve yapılan tartışmalar çok açıkça ortaya koyuyor ki hala atılan taşın ürkütülen kurbağaya değil değmeyeceği konusunda bir fikir birliği yok. Gerçekten HES'lerle elde edeceğimiz enerji feda ettiğimiz değerleri karşılayacak mı? Örneğin; Doğu Karadeniz dereleri üzerinde yapılması planlanan ve bir kısmı bitirilen HES projelerinin bölgedeki ekolojik dengeyi değiştireceği, vadileri bozacağı, insanların (ve tüm canlıların) yaşam alanlarını tahrip edeceği bilinmektedir. Bu durum bölge halkının gelecek için geçim ümidi olan turizm potansiyelini olumsuz etkileyecektir. Neticede zaten göç veren bu bölgelerden yeni göçler olacaktır. Hükümet; HES'lerin ne gibi sonuçlar doğuracağı, tüm HES'lerle elde edilecek enerji ile kaybedilecek değerlerin karşılanmasının mümkün olup olmayacağını yeniden değerlendirmeyi, bunun için değişik disiplinlerin katılımı ile oluşacak bir heyetle araştırma yaptırmayı düşünür mü? Aynı şekilde Hükümet, HES'lerin yapıldığı bölgelerde yaşayan insanların konu ile ilgili düşüncelerini öğrenmek için bir çalışma yapmayı düşünür mü?